

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

ERAELU KAITSE JA RIIGI LÄBIPAISTVUSE EEST

VAIDEOTSUS
avaliku teabe asjas nr 2.1.-3/18/1

Vaideotsuse tegija

Andmekaitse Inspektsiooni juhtivinspektor

Vaideotsuse tegemise aeg ja koht

12.02.2017 Tallinn

Vaide esitamise aeg

29.12.2017 (registreeritud 02.01.2018)

Teabevaldaja

Keskkonnainspektsioon

Aadress: Kopli 76

10416 Tallinn

e-posti aadress: valve@kki.ee

Vaide esitaja (teabenõudja)

XXX

RESOLUTSIOON:

Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1 ning haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel

otsustan:

- 1) jätta vaie rahuldamata.**
- 2) teha vaideotsus teatavaks vaide esitajale ja teabevaldajale.**

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Vaide esitaja saab käesoleva otsuse vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse. Vaideotsuse tühistamist saab nõuda üksnes koos teabevaldajalt teabe väljastamise nõudega, mis jäi vaideotsusega rahuldamata.

FAKTILISED ASJAOLUD:

2017. a detsembri alguses pöördus ajakirjanik telefoni teel XXX-i poole ja esitas suunavaid küsimusi. Ajakirjanik teatas, et Keskkonnainspektsiooni (edaspidi KKI) poolt uuritud ja prokuratuuri poolt juhitud kriminaalasja materjalid on nüüd avalikud kolmandatele isikutele, sh ajakirjanikule.

Väike-Ameerika 19 / 10129 Tallinn / 627 4135 / info@aki.ee / www.aki.ee
Registrikood 70004235

06.12.2017. a esitasid XXX ning OÜ Toosikannu teabenõuded KKI-le ja prokuratuurile.

11.12.2017. a vastas KKI teabenõudele ning avaldas muuhulgas järgmist: Kuivõrd kriminaalmenetluse käigus tuvastati, et OÜ Toosikannu ei ole toime pannud õigusrikkumisi ja toimik ei sisalda delikaatseid isikuandmeid ega andmeid, mis oleks käsitletavad ärisaladusena, puudus vajadus juurdepääsupiirangu säilitamiseks ja Keskkonnainspeksioonil alus taotluse rahuldamisest keeldumiseks. Vastuses tegi KKI viited AvTS § 35 lg 1 p-le 1 ning AvTS § 40 lg-le 1. Lisaks eelnevale avaldas KKI, et Eesti Rahvusringhää-lingu saate „Pealtnägija“ ajakirjanik XXX esitas päringu jahiseaduse alusel alustatud menetluse kohta, millega seoses esitas ka taotluse tutvuda kriminaalasja nr 16940000005 toimikuga. Toimikuga tutvus ajakirjanik XXX 23.11.2017 Keskkonnainspeksiooni ruumides (Kopli 76, Tallinn).

29.12.2017 esitasid XXX-i esindajad vaide Andmekaitse Inspeksioonile.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:

1. Kohustada Keskkonnainspeksiooni järgima prokuratuuri poolt kriminaalasja nr 16940000005 materjalidele seatud juurdepääsupiirangut, lõpetama nimetatud materjalide edasine avalikustamine ja taastama seaduslik olukord, so et kolmandatele isikutele (sh Eesti Rahvusringhääling ning XXX) ei ole juurdepääsupiiranguga materjale avalikustatud.

2. Alternatiivselt, kohustada Keskkonnainspeksiooni seadma kriminaalasja nr 16940000005 materjalidele AvTS § 35 lg 1 p-de 1, 11 ja 12 alusel juurdepääsupiirang 75-ks aastaks, lõpetama nimetatud materjalide edasine avalikustamine ja taastama seaduslik olukord, so et kolmandatele isikutele (sh Eesti Rahvusringhääling ning XXX) ei ole juurdepääsupiiranguga materjale avalikustatud.

3. Andmekaitseinspeksioonil võtta kasutusele täiendavad meetmed, mis tagaksid XXX-i ja OÜ Toosikannu õiguste kaitse sellisel, et Eesti Rahvusringhäälingul ja XXX-il takistataks ebaseaduslikult saadud ning juurdepääsupiirangu alla kuuluvate materjalide kasutamine, avalikustamine, sh neis sisalduvate isikuandmete töötlemine.

I Vaide aluseks olevad asjaolud

1. 21.03.2017. a prokuratuuri põhistamata määrusega (lisa 5) lõpetati kriminaalmenetlus asjas nr 16940000005 KrMS § 199 lg 1 p-s 1, KrMS §-s 200 ja KrMS §-s 206 sätestatud alustel. Eelnev tähendab, et puudus kriminaalmenetluse alus, mis on kriminaalmenetlust välistav asjaolu. Nimetatud määrus on jõustunud.

2. 21.03.2017. a prokuratuuri märke kohaselt tunnistati kriminaalasja toimiku materjalid AvTS § 35 lg 1 p-de 1, 11 ja 12 alusel asutuse siseseks kasutamiseks kuni 21.03.2092. a. Vastav märke nähtub kriminaalasja toimiku köidete dokumentide loetelu mõlemalt lehelt (lisa 6). Eraldi on prokuratuuri poolt juurdepääsupiirangu märke pandud kriminaalmenetluse lõpetamise määruse peale.

3. XXX oli kriminaalmenetlusega seotud füüsilise isikuna ja ka OÜ Toosikannu osanikuna. Kriminaalasja materjalid sisaldavad XXX-i isikuandmeid, sh delikaatseid isikuandmeid, mida on kinnitanud ka prokuratuur. Täiendavalt tuleb lisada, et kriminaalasja materjalid sisaldavad ka teiste isikute isikuandmeid, sh delikaatseid isikuandmeid.

4. 2017. a detsembri alguses pöördus ajakirjanik telefoni teel XXX-i poole ja esitas suunavaid küsimusi. Ajakirjanik teatas, et Keskkonnainspeksiooni (edaspidi KKI) poolt uuritud ja prokuratuuri poolt juhitud kriminaalasja materjalid on nüüd avalikud kolmandatele isikutele, sh ajakirjanikule, järelikult siis ka ajakirjandusväljaannetele laiemalt.

5. 06.12.2017. a esitasid XXX ning OÜ Toosikannu teabenõuded KKI-le ja prokuratuurile (lisad 1 ja 2).

6. 11.12.2017. a vastas KKI teabenõudele (lisa 3) ning avaldas muuhulgas järgmist: Kuivõrd kriminaalmenetluse käigus tuvastati, et OÜ Toosikannu ei ole toime pannud õigusrikkumisi ja toimik ei sisalda delikaatseid isikuandmeid ega andmeid, mis oleks käsitletavad ärisaladusena, puudus vajadus juurdepääsupiirangu säilitamiseks ja Keskkonnainspeksioonil alus taotluse rahuldamisest keeldumiseks. Vastuses tegi KKI viited AvTS § 35 lg 1 p-le 1 ning AvTS § 40 lg-le 1. Lisaks eelnevale avaldas KKI, et Eesti Rahvusringhää-lingu saate „Pealtnägija“ ajakirjanik XXX esitas päringu jahiseaduse alusel alustatud menetluste kohta, millega seoses esitas ka taotluse tutvuda kriminaalasja nr 16940000005 toimikuga. Toimikuga tutvus ajakirjanik XXX 23.11.2017 Keskkonnainspeksiooni ruumides (Kopli 76, Tallinn).

7. 12.12.2017. a vastas teabenõudele prokuratuur (lisa 3) ning avaldas: 21.03.2017 on saadetud kriminaalmenetluse lõpetamise määrus selles märgitud isikutele, s.o Toosikannu OÜ ainuomanikule XXX-ile ja juhatuse liikmele Leo Kassile, samuti Keskkonnainspeksioonile. Muul moel teavet kriminaalasja materjalide kohta avaldatud ei ole. 06.07.2017 tagastati kriminaalasja materjalid (kahes köites) uurimisasutusele.

8. Eeltoodust lähtuvalt esitavad XXX ja OÜ Toosikannu Andmekaitseinspeksioonile (edaspidi AKI) vaide AvTS § 46 alusel. Lähtuvalt KKI teabenõude vastuse kuupäevast, so 11.12.2017. a ning HMS §-st 75, on käesolev vaie esitatud tähtaegselt.

II Vaide esitajate väited ja nende põhjendused

9. Vaide esitajad on seisukohal, et KKI on rikkunud kohustust mitte avaldada kolmandatele isikutele juurdepääsupiiranguga teavet. Prokuratuur on kriminaalasja lõpetamisel pidanud õigesti kohaseks kriminaalasja materjalidele, st kõikidele materjalidele, juurdepääsupiirangu seadmist AvTS § 35 lg 1 p-de 1, 11 ja 12 alusel. Seejuures on prokuratuur seda teinud samal päeval kriminaalasja lõpetamisega, so 21.03.2017. a. Ühtlasi on prokuratuur juurdepääsupiirangu seadnud 75-ks aastaks vastavalt AvTS § 40 lg-le 3.

10. Vaide esitajad on seisukohal, et KKI pidi prokuratuuri poolt seatud juurdepääsupiirangut järgima, seda ka pärast kriminaalasja materjalide arhiveerimist. KKI ei saanud prokuratuuri poolt seatud juurdepääsu-piirangut eemaldada ega seda eirata. Vaide esitajad tuginevad eelnevas muuhulgas haldusasjas 3-17-911 Riigikohtu poolt tehtud kohtuotsusele, milles Riigikohus selgitas, et RSVS ei anna aga halduskohtule õigust tõendina kasutatava salastatud teabekandja salastatust ise kustutada või salastatuse taset muuta (vt ka RSVS §-d 13 ja 15). Seega kui halduskohtu hinnangul oleks võimalik HKMS § 79 lg-t 4, § 88 lg-t 3 ja RSVS § 25 lg-t 2 järgides anda juurdepääs tõendile osas, milles teave ei ole riigisaladus, saaks halduskohus üksnes pöörduda pädeva organi poole salastusmärke kustutamiseks või muutmiseks. Pädeva organi keeldumine muuta või kustutada tõendina kasutatava teabekandja salastusmärget oleks halduskohtule seaduses vastava pädevuse puudumise tõttu siduv. Vaide esitajad leiavad, et Riigikohtu tsiteeritud seisukoht on kohaldatav ka AvTS alusel seatavate juurdepääsupiirangutega.

11. Vastupidiselt KKI arvamusele sisaldavad kriminaalasja materjalid muuhulgas XXX-i (ja ka teiste isikute) delikaatseid isikuandmeid ning isikuandmeid. Kriminaalasja materjalide avaldamine kolmandatele isikutele ja veel enam ajakirjandusele, kahjustab oluliselt XXX-i (ja ka teiste isikute) eraelu puutumatust. Kriminaalasja materjalide avalikustamine on vastuolus AvTS § 35 lg 1 p-ga 1, 11 ja 12.

12. KKI ei ole kriminaalasja materjalide juurdepääsupiirangut järginud ja on seega rikkunud AvTS regulatsiooni. Vaide esitajad leiavad, et KKI selline tegevus on õigusvastane.

13. Ülaltoodust lähtuvalt taotlevad vaide esitajad AvTS § 51 lg 1 p-i 9 alusel kohustada KKI-d taastama seaduslik olukord selliselt, et KKI on kohustatud edaspidi järgima prokuratuuri poolt kriminaalasja materjalidele seatud juurdepääsupiirangut ja kohustatud hoiduma materjalide edasisest avalikustamisest.

14. Lisaks eelnevale tuleb kohustada KKI-d taastama seaduslik olukord selliselt, et taastada tuleb KKI poolsele rikkumisele eelnenud eluline olukord, st kriminaalasja materjale ei ole kolmandatele isikutele avalikustatud. Vaide esitajad on seisukohal, et KKI peab nimetatud kohustuse täitmiseks kasutama kõiki võimalikke meetmeid, lähtudes eesmärgist, et Eesti Rahvusringhäälingul ning ajakirjanik XXX-il ei ole õigust kasutada ega avalikustada õigusvastaselt saadud juurdepääsupiiranguga materjale, sh töödelda isikuandmeid.

15. Juhul, kui AKI asub seisukohale, et prokuratuuri poolt seatud juurdepääsupiirang oli kehtiv vaid seni, kuni kriminaalasja materjale valdas prokuratuur, on vaide esitajad seisukohal, et alternatiivselt on KKI-l kohustus materjalide arhiveerimisel need asutuse siseseks kasutamiseks tunnistada AvTS § 35 lg 1 p-de 1, 11 ja 12 alusel. Ainult selliselt on kaitstud vaide esitajate õigused.

16. Võttes arvesse seda, et uurimist juhtinud prokuratuur leidis kriminaalmenetluse lõpetamise päeval, et on kohane määrata kriminaalasja materjalid asutuse siseseks kasutamiseks AvTS § 35 lg 1 p-de 1, 11 ja 12 alusel, ei ole võimalik ega kooskõlas AvTS-iga ning IKS-iga, et KKI materjalide arhiveerimisel ja seega teabevaldajana alates 22.03.2017. a otsustab kriminaalasja materjale mitte tunnistada asutusesiseseks kasutamiseks või saab otsustada teisiti.

17. KKI teabenõude vastusest ei nähtu, et KKI oleks üldse teostanud kaalumist (kui KKI-l oleks kaalutusõigus ka olnud, mida vaide esitajad ei mööna) asja materjalide asutuse siseseks kasutamiseks määramisega seonduvalt. See nähtub selgelt asjaolust, et KKI on teabenõude vastuses viidatud vaid AvTS § 35 lg 1 p-le 1, kuigi prokuratuur määras materjalid asutusesiseseks kasutamiseks ka AvTS § 35 lg 1 p-de 11 ja 12 alusel. Lisaks eelnevale on KKI teabenõude vastuses viidatud vaid OÜ-le Toosikannu ning jätnud XXX-i (ja teised isikud, kelle isikuandmeid, sh delikaatseid isikuandmeid) õigused tähelepanuta.

18. KKI teabenõude vastusest lähtuvalt on ajakirjanikul võimaldatud kriminaalasja toimiku materjalidega tutvuda kogu ulatuses. Selline kriminaalasja materjalidele juurdepääs, eriti ajakirjanduse poolt, kahjustab oluliselt isiku eraelu puutumatust. Lisaks eelnevale on KKI rikkunud kohustust mitte töödelda õigusliku aluseta isikuandmeid.

19. Seega taotlevad vaide esitajad alternatiivselt AvTS § 51 lg 1 p-i 8 alusel kohustada KKI-d taastama seaduslik olukord ning kehtestama kriminaalasja materjalidele AvTS § 35 lg 1 p-de 1, 11 ja 12 alusel juurdepääsupiirang AvTS § 40 lg 3 alusel 75-ks aastaks. Selleks, et täita AvTS § 51 lg-s 1 sätestatud kohustust, on KKI kohustatud kasutusele võtma kõik meetmed takistamaks kriminaalasja materjalidega tutvunud ajakirjanikul ning Eesti Rahvusringhäälingul kriminaalasja materjale edaspidi ja mis tahes ulatuses kasutada ning avalikustada, sh töödelda isikuandmeid.

20. Olukorras, kus AKI leiab, et saab käesoleva vaidemenetluse raames kasutusele võtta täiendavaid meetmeid selleks, et tagada vaide esitajatele AvTS-st ja IKS-st tulenevate õiguste järgimine, taotlevad vaide esitajad AKI poolt kõikide täiendavate meetmete kasutuselevõtmist eesmärgiga takistada kriminaalasja materjalide avalikustamine ja kasutamine Eesti Rahvusringhäälingu ning ajakirjanik XXX-i poolt, sh isikuandmete töötlemine.

Inspeksioon palus vaide esitajal täpsustada, millised andmed kriminaalasjas nr 16940000005 on vaide esitaja hinnangul tema jaoks delikaatsed ja/või eraelu oluliselt kahjustavad.

Samuti selgitati vaide esitajale: Täiendavalt märgin, et Andmekaitse Inspeksioonil puudub võimalus kohustada Eesti Rahvusringhäälingut ja XXX-i võimalike tulevikus toimuvate

andmetöötlaste osas. Juhul, kui soovitakse mingi materjali eetrissemineku keelamist, tuleb taotleda esialgset õiguskaitset kohtult.

Vaide esitaja eraelu olulist riivet puudutavaid täpsustusi ei esitanud.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI TEGEVUSED JA TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED

19.01.2018 viis Andmekaitse Inspeksioon juhindudes HMS § 6 ja 38 läbi vaatluse ja tutvus Keskkonnainspeksiooni ruumides Kriminaalmenetluse toimikuga nr 169400000005.

1. Vaadeldav objekt: Kriminaalmenetluse toimik nr 169400000005, I osa lk 1- 207 ning 2 toimikuga tutvumise lehte, II osa lk 1- 150
2. Uurimistoimingus osales: Väino Vaidla, osakonnajuhataja, õigusosakond.
3. Vaatluse käik:

Toimikuga on tutvunud T. Tamme ja avalikustatud osaga XXX.

Toimiku esimeses osas puudus vaide esemeks olev teave, mis võiks kahjustada XXX-i eraelu. Toimiku teises osas lk 54 – 56 sisaldus teave, mis võib puudutada XXX-i eraelu.

Teabevaldajal ei olnud protokolliga tutvudes täiendavaid märkusi protokolli sisu kohta.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

AvTS § 35 lg 1 p 1 kasutamisest

Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 35 lg 1 p 1 alusel on teabevaldaja kohustatud tunnistama asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks kriminaal- või väärteomenetluses kogutud teabe, välja arvatud vastavalt väärteomenetluse seadustikus (VTMS) ja kriminaalmenetluse seadustikus (KrMS) sätestatud tingimustel avaldatav teave.

Kriminaalmenetluses on toimikumaterjalide avaldamise üldtingimused sätestatud KrMS § 214. Nimetatud säte reguleerib teabele juurdepääsu võimalusi ajal, mil menetlus on käimas.

Vastavalt KrMS § 209 lõikele 1 antakse kriminaaltoimik arhiivi, kui kriminaalmenetlus lõpetatakse KrMS §-des 200–2052 sätestatud alustel. Sellisel juhul on tegemist arhiveerimisega arhiiviseaduse (ArhS) tähenduses. Vabariigi Valitsuse 30.07.2004 määrus nr 261 „Kriminaaltoimiku arhiivimise kord ja toimiku säilitamise tähtajad pärast kriminaalmenetluse lõpetamist“ § 4 näeb ette tähtajad kriminaaltoimikute üleandmiseks uurimisasutuste arhiivi. Nimetatud tähtaegade sätestamisel on aluseks võetud põhimõte, et kriminaaltoimik arhiveeritakse siis, kui kriminaalmenetluse uuendamise võimalused on ennast sisuliselt ammendanud. Seega alates toimiku arhiveerimisest ei reguleeri toimikumaterjalide avaldamist enam menetlusseadustik ja aluseks tuleb esmajoones võtta arhiiviseadus koosmõjus avaliku teabe seadusega.

Ka väärteomenetluses ei kohaldu peale otsuse jõustumist toimikule juurdepääsu võimaldamisel enam väärteomenetluse seadustiku sätteid ega AvTS § 35 lg 1 p 1.

Arhiveeritud toimikumaterjalide juurdepääsupiirangute ja andmete väljastamise üle otsustab ja selle õiguspärasuse eest vastutab teabevaldaja, see tähendab asutus, kus arhiveeritud toimik asub.

Juurdepääsupiirangud arhiivitoimikus sisalduvale teabele tulenevad üldalusena AvTS §-st 35 ning eriseadustest. Kohtuvälise menetluse väärteotoimikutele võimaldatakse juurdepääs peale

menetluse lõppu ja otsuse jõustumist ulatuses, mis ei sisalda piiranguga teavet. AvTS § 35 lg 1 p 11 ja 12 kasutamisest kriminaalasjas nr 169400000005

Vastavalt isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 4 lg 2 p 8 on andmed süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise kohta enne avalikku kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või asja menetluse lõpetamist nn delikaatsed isikuandmed. Seega kuni menetluse lõpuni on tegemist delikaatsete isikuandmetega, kuid peale menetluse lõpetamist see enam nii ei ole ja andmed on IKS mõistes nn tavalised andmed, kui ei esine teisi IKS § 4 lg 2 sätestatud tunnuseid. Toimikuga tutvudes selliseid andmeid ei tuvastatud. Toimikuga tutvudes tuvastati II osa lk 54-56 teave, mis on käsitletav eraelulisena. Nimetatud lehekülgedel olid koopiad vaide esitaja jahitunnistusest, suuruluki laskekatse tunnistusest ja relvakandmisloast. Samas on teave selle kohta, et tegemist on jahimehega leitav ka internetist ja asjaolu, et isikul on ka kehtiv relvakandmisloa, lisab tema tegevusele pigem usaldusväärust, kui on kahjustav. Siiski ei ole märgitud teave ettevõtlusega seonduv nagu ülejäänud teave toimikus ja teavet väljastades oleks teabevaldaja pidanud paremini väljastamist kaaluma.

Samas palusin vaide esitajal märkida, kas toimikutes sisaldub teavet, mis kahjustaks oluliselt tema eraelu ja vastavasisulist täpsustust vaide esitaja esitanud ei ole. Antud juhul puudub seega alus kohustava haldusakti andmiseks, sest mitte igasugune eraelu puudutav teave ei ole juurdepääsupiiranguga AvTS § 35 lg 1 p 12 kohaselt, vaid üksnes teave, mis riivab isiku eraelu oluliselt. Olulise riive sisustamisel on vaidluse korral oluline roll ka menetlusosalisel, kes aga konkreetsel juhul teavet esitanud ei ole, kuigi toimikuga tutvumisel ilmnes, et vaide esitaja esindaja on samuti toimikuga tutvunud ja seega on toimiku sisu talle teada. Märgin ka, et ettevõtlusega seotud tegevus ei kuulu isiku eraelu hulka ja isikuandmete kaitse seadus seda ei kaitse, seega ei saa kohaldada teabele juurdepääsu piirates ka AvTS § 35 lg 1 p 11 ja 12. Nt ettevõtte juhatuse liikme andmed, juriidilisele isikule kuuluvad relvad, juriidilise isiku tegevusala kirjeldus jne. Seda toetab asjaolu, et äriregistri andmed on seadusandja tahtel avalikud, samuti RK otsus 21.12.2010 nr 3-2-1-67-10.

Toimikuga tutvumisel ilmnes asjaolu, et kogu toimikule ei ole kolmandale isikule juurdepääsu tagatud. Kinni on kaetud menetlusega seotud isikute isiklikud kontaktid ja teave, mis oli teabevaldaja hinnangul ärisaladuseks.

/allkirjastatud digitaalselt/

juhtivinspektor
peadirektori volitusel